МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова Вченої ради
факультету/інституту
_____ А. А. Мельниченко
«____» _____ 2018 р.

ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти для здобуття наукового ступеня доктор філософії

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 053 Психологія

Ухвалено Вченою радою факультету/інституту
(протокол від «26» 03 2018 р. № 8)

Київ 2018

РОЗРОБНИКИ:

Ложкін Георгій Володимирович, доктор психологічних наук, професор кафедри психології і педагогіки

Волянюк Наталія Юріївна, доктор психологічних наук, професор кафедри психології і педагогіки

Кононець Марія Олександрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології і педагогіки

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНИХ ЯВИЩ

Тема 1. Психологічна культура сучасного суспільства.

Мораль та моральність як основа життєдіяльності суспільства. Працелюбство як системостворююча якість особистості. Професійна самосвідомість психолога.

Тема 2. Соціально-психологічні передумови модернізації та інновацій.

Психологічні фактори модернізації. Психологічні складові інноваційної сфери. Бар'єри інновацій. Творчий потенціал суспільства. Психологія інноваційної активності.

Тема 3. Психологія довіри та недовіри у різноманітних сферах життєдіяльності людини.

Розуміння феноменів довіри та недовіри. Соціально-психологічні функції довіри та недовіри. Довіра як компонент психологічної дистанції. Психологія довіри в організації. Довіра та безпека особистості.

Тема 4. Психологія між групових відносин.

Історія питання: етноцентризм, соціальна ідентичність, міжгрупова ворожість. Теорії соціальної ідентичності Г. Теджерела та Дж. Тернера. Процеси між групової диференціації та інтеграції.

Тема 5. Психологія масових психічних явищ.

Психологічні явища у великих соціальних групах. Психологія натовпу: ознаки, типологія та критерії виділення. Психологія чуток та паніки.

Тема 6. Психологічні прояви соціальної нерівності.

Психологічні теорії справедливості. Наслідки несправедливості та надлишкової нерівності. Шляхи скорочення нерівності та несправедливості.

Тема 7. Психологічні фактори корупції.

Корупція як психологічна проблема. Перешкоди при боротьбі із корупцією. Можливості психологічної науки та практики у протистоянні корупції.

Тема 8. Соціально-психологічні аспекти тероризму.

Психологічний підхід до вивчення тероризму. Внутрішньо групові процеси у терористичних організаціях. Рольова структура та вторинна соціалізація у групах терору. Механізми самовиправдання теракту.

Тема 9. Психологія конфлікту: теоретичні та прикладні аспекти.

Дослідження конфліктів: основні положення, функції, дефініції та типологія. Конфлікти в організаціях. Управління або врегулювання конфліктів. Посередництво у конфліктній взаємодії.

Тема 10. Агресивність як психологічна проблема.

Теорії агресивності. Зростання агресивності. Причини агресивної поведінки. Шляхи зниження агресивності.

Тема 11. Психологія брехні та обману.

Маніпуляції та шахрайство. Тактики міжособистісного впливу. Комунікативні ресурси адаптації особистості до жертви обману. Можливості та обмеження підпорогового (сублімінального) впливу на психіку людини.

Тема 12. Соціальна психологія мистецтва.

Мистецтво як соціально-психологічне явище. Особливості групової художньої діяльності. Соціально-психологічний вплив мистецтва: катарсис та антикатарсис; функції та дисфункції.

Тема 13. Спорт як соціально-психологічне явище.

Психологія суперництва, поведінкової установки, видовища. Змагальна активність спортсмена. Змагання як процес: суб'єктивні та об'єктивні ситуації, реакції та наслідки. Психологічний, соціальний та педагогічний ефект спортивного досягнення.

РОЗДІЛ 2. СМИСЛОВА РЕГУЛЯЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Проблема смислу в контексті історії Всесвітньої психологічної думки.

Основні підходи до історико-психологічного дослідження. Позитивістський підхід. Три етапи розвитку психології: донауковий, філософський, науковий. Культурологічний підхід. Вчинкова концепція. Вчинок як логічний та історико-психологічний осередок психології. Логічна структура вчинку: ситуація, мотивація, дія, післядія. Смисл як феномен післядії. Історико-психологічна структура вчинку. Акцент на ситуацію (міфологічний період, античність, Середньовіччя). Акцент на мотивацію (Відродження, барокко, Просвітництво). Акцент на дію (сцієнтизм). Акцент на післядію. Канонічна психологія.

Тема 2. Проблема смислу в розумінні провідних наукових шкіл XX ст.

Смисл у інтроспективній традиції. Свідомість як суб'єктивний бік досвіду. Актуалізм як нівелювання метафізичних основ смислу. Смисл у феноменологічній традиції. Інтенціональність свідомості як смислова спрямованість її на предмет. Психоаналітична традиція. Нагрузка лібідо як джерело смислу. Аналітична психологія. Лібідо як енергетичний еквівалент цінності. Індивідуальна психологія: телеологічний характер розуміння смислу. Смисл у біхевіоризмі. Цінність підкріплення. Когнітивізм: смисл як регулятор інформації.

Тема 3. Методологія наукового знання та проблема смислу.

Науковий метод в широкому сенсі слова. Науковий спосіб пізнання, його складові: методологія, методика, методи у вузькому сенсі. Методологія філософська та технічна. Варіативність методології. Провідні методологічні конструкти XX ст..: психоаналітичний, діалектичний, структуральний, феноменологічний, екзистенціальний, онтологічний. Загальна методика психологічного дослідження. Класифікація методів. Провідні методи двох мета-традицій сучасної психології: експериментально- та клінічно-орієнтованої.

Тема 4. Дівергенція професійної свідомості у психологічному науковому співтоваристві.

«Наука» та «практика» як основні генералізовані сфери діяльності психолога.

Розбіжність поглядів на простір, час, об'єктивність, вірогідність, та ін. у двох «професійних світах». Філософсько-методологічні корені розбіжностей. Проблема демаркації наукового знання. Справжня науковість та сцієнтистська ідеологія як джерела поділу. Особистісна значущість наукового знання. Методологічний плюралізм. Мультипарадигмальність гуманітарного знання.

Тема 5. Ціннісно-смислова сфера особистості: основні підходи.

Ціннісно-смислова сфера особистості як ієрархія ціннісних орієнтацій. Ціннісно-смислова сфера особистості як сукупність особистісних смислів. Досвід екзистенціального діяння як аналог ціннісно-смислової сфери особистості. Розбіжності у питанні детермінації ціннісно-смислових феноменів.

Тема 6. Діяльнісний підхід до ціннісно-смислової сфери. Особистісний смисл.

Діяльнісний підхід у класичній версії О.М.Леонтьєва. Розбіжності із суб'єктно-діяльнісним підходом С.Л.Рубінштейна. Свідомість та особистість як похідні від діяльності. Структура діяльності за О.М.Леонтьєвим. Діяльність – дія – операція. Мотив – мета – усови. Особистісний смисл як відношення мотиву до мети дії (або умов).

Тема 7. Діяльнісний підхід до ціннісно-смислової сфери. Смислові структури.

Розвиток поняття особистісного смислу у постлеонтьєвський період. Смислові структури: смислове настановлення, мотив, смислова диспозиція, смисловий конструкт, особистісні цінності і потреби. Смисл життя як інтегральна смислова орієнтація. Динамічна смислова система як принцип організації і основна одиниця ціннісно-смислової сфери.

Тема 8. Аспекти смислу в сучасній версії діяльнісного підходу.

Онтологічний, феноменологічний і діяльнісний плани розуміння смислу. Смисл як інтегративна основа особистості. Смисл як структурний елемент свідомості. Смисл як структурний елемент діяльності. Онтологічний аспект: смисл у системі життєвих відносин. Феноменологічний – смисл у структурі свідомості. Діяльнісний – смисл у структурі діяльності. Шляхи й механізми смислопородження.

Тема 9. Динаміка і трансформація смислових систем і структур.

Внутрішньоособистісна динаміка смислових процесів: смислоутворення, смислоусвідомлення, смислобудова. Філогенез та онтогенез смислової регуляції. Механізми онтогенетичного розвитку смислової сфери.

Тема 10. Індивідуальнні особливості смислової регуляції.

Діференціалльна психологія смислової регуляції. Індивідуальнні особливості. Головні конструкти: телеологічність – каузальність, загальний рівень осмисленості життя, співвідношення ціннісної та потребової регуляції, структурна організація смислових систем, ступінь її усвідомленості, часова локалізація смислових орієнтирів.

Тема 11. Патологія смислової регуляції.

Смислова регуляція в патологічних процесах: алкоголізм, шизофренія, епілепсія, неврози, психопатії, афазія, стареча інволюція, соматичні хвороби, кризи, ПТСР. Смисловтрата. Порушення смислової регуляції при девіантному розвитку особистості.

Тема 12. Міжособистісні форми смислів.

Колективна ментальність та загальні смисли. Аспекти смислової комунікації. Групові смислоутворювальні контексти. Смисл та значення. Смислова координація. Трансформація смислів у спільній діяльності. Спрямована трансляція смислів.

Тема 13. Ідея діяльнісного опосередкування особистості та колективу.

Системно-структурний підхід до особистості у радянській психології. Особистість як системна якість. Індивід, особистість, індивідуальність, суб'єкт. Вершинний та розширювальний підхід до особистості. Особистість як соціальний індивід, або соціальне у індивіді. Стратометрична концепція у соціальній психології.

Тема 14. Смисл і мотивація організаційної діяльності.

Проблеми організаційного опосередкування мотивації поведінки й діяльності. Полімотивація організаційної діяльності. Сфера утилітарної мотивації. Мотивація трудових Мотивація тфункцій. Мотивація творчої актуалізації. Мотивація досягнень, кар'єри, винагороди. Сфера інституціональної мотивації. Її спрямованість, соціально-психологічні механізми. Сфера мотивації організаційного менталітету. Мотивація приналежності. Мотивація престижу. Організаційна діяльність як мотивоутворювальний фактор у реалізації смислу життя.

Тема 15. Ідея суб'єктного опосередкування діяльності та життя.

Субєктно-діяльнісний підхід, його гуманістична спрямованість. Поняття суб'єкту. Субєкт діяльності та суб'єкт життя. Суб'єктне опосередкування діяльності, свідомості та споглядання. Теорія особистості у суб'єктному підході. Діяльність як самодіяльність. Принцип творчої самодіяльності. Відносини людини і світу.

Тема 16. Структурний, феноменологічний та онтологічний підходи до смислу.

Проблема смислу в метафізичній психології. Смисл життя та світова безсмислиця. Явище та смисл за Г.Шпетом. Смисл як ентелехія. Смислопородження за Ж.Дельозом. Теорія смислу як серія парадоксів. Смисл та нонсенс. Мистецтво лишатися на грані. Логіка різоми. Шизоаналіз.

Тема 17. Екзистенціальний підхід до ціннісно-смислової сфери особистості.

Досвід екзистенціального діяння як аналог ціннісно-смислової сфери особистості. Рівнева модель ціннісно-смислової сфери особистості. Рівень глибинної універсальності. Рівень первинної колективності. Рівень індивідуальності. Рівень вторинної колективності. Рівень вершинної універсальності. Суб'єктна вісь. Генезис ціннісних феноменів.